

intakebrochure
klimaatgezonde
speelplaatsen

#klimaatgezondespeelplaatsen

Klimaatgezonde speelplaatsen

In het project klimaatgezonde speelplaatsen begeleiden we jouw school naar een groene, educatieve, avontuurlijke en klimaatgezonde speelplaats in 20 stappen. Doorheen het traject zorgen we voor ondersteuning door onze provinciale dienst natuur- en milieueducatie, externe experts en via allerhande workshops.

www.oost-vlaanderen.be/klimaatgezondespeelplaatsen

Klimaatgezond Oost-Vlaanderen

De Provincie wil samen met onder andere inwoners, organisaties en gemeenten werk maken van een klimaatgezond Oost-Vlaanderen. Concreet gaan we ervoor om tegen 2040 niet alleen klimaatneutraal te zijn maar ook klimaatbestendig.

Het traject Klimaatgezonde Speelplaats helpt de negatieve effecten van de klimaatwijziging op het grondgebied van onze provincie zoveel mogelijk temperen, zoals overstromingen, droogte, erosie en verlies aan biodiversiteit.

Contact

Provincie Oost-Vlaanderen
Dienst Mo4 Natuur- & milieueducatie
Oude Scheldestraat 16
9630 Meilegem (Zwalm)

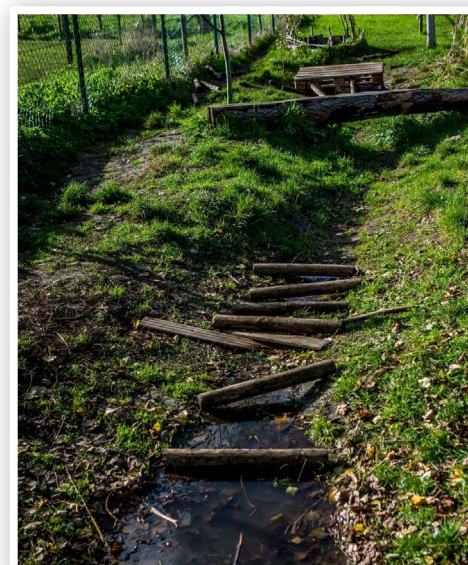
klimaatgezondespeelplaatsen@oost-vlaanderen.be

- Algemene projectinfo, gemeentebesturen, buurtbewoners, verenigingen, ...
Tom Gorré
0498/17 77 20 - tom.gorre@oost-vlaanderen.be
- MOS Basisonderwijs
Wouter De Tandt
055 23 71 44 - wouter.de.tandt@oost-vlaanderen.be
Sandra Vandevelde
055 23 71 42 - sandra.vandevelde@oost-vlaanderen.be
- MOS Secundair onderwijs
Mike Stoens
0473 92 30 55 - mike.stoens@oost-vlaanderen.be
- Waasland in balans
Sarah Deprez
0486 40 76 89 - sarah.deprez@oost-vlaanderen.be

klimaatgezondespeelplaatsen

Een groene klimaatgezonde speelplaats ...

... helpt mee de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen

Bomen en struiken zorgen voor schaduw en werken hittestress tegen...

Lage planten en kruiden en mossen voorkomen dat harde oppervlakten opwarmen...

Een groen dak absorbeert regenwater en haalt fijnstof uit de lucht...
Een wadi zorgt voor een trage afvoer bij extreme regenval...

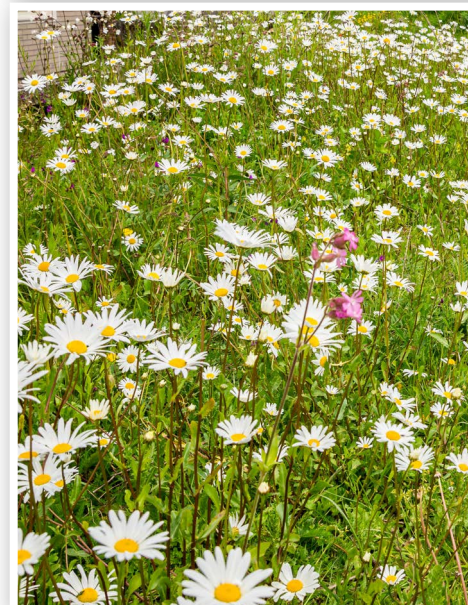
... vergroot de biodiversiteit

Een wilgenhut is niet alleen leuk om te spelen maar is ook een verstopplaats voor vogels...

Een bloemenweide is een lust voor het oog en trekt allerlei insecten aan...

Een waterpoel is een bron van speelplezier en een broedplaats van kikkers en salamanders...

Lokaal plukfruit is lekker, gezond en seizoensgebonden...

... stimuleert het sociaal welbevinden bij kinderen en jongeren

Een boeiende omgeving scherpt sociale vaardigheden aan en stimuleert de creativiteit...

Ook leerkrachten komen tot rust in een groene oase...

Negatief (pest)gedrag krijgt minder kans...

Ook leerkrachten komen tot rust in een groene oase

... maakt educatief gebruik van de buitenruimte mogelijk

Een groene en avontuurlijke speelplaats nodigt uit tot informeel leren...

Een arena zet leerkrachten aan tot buiten lesgeven...

Een klimaatgezonde speelplaats biedt leeransen voor bio en wero maar ook voor taal, fysica, rekenen, wiskunde...

klimaatgezondespeelplaatsen

Het traject in 20 stappen

1. Registreer je als MOS-school

Via website: www.mosvlaanderen.be
Intakegesprek in aanwezigheid van de directie

2. Stel een coördinerende werkgroep samen

Samenstelling: 1 of 2 leerkrachten per graad, directie, veiligheidscoördinator, ouders, ...
10-tal vergaderingen over 2 jaar gespreid

3. Laat je informeren en inspireren

Dit kan op verschillende manieren: voorbeeldschool bezoeken, inspiratie zoeken op internet ...
Provincie Oost-Vlaanderen organiseert bij jou op school de inspiratieworkshop 50 tinten groen voor het volledig schoolteam, veiligheidsadviseur, ouderraad, ...

4. Ontwikkel een visie

We zetten je op weg om een visie te ontwikkelen tijdens een werkgroep vergadering of een personeelsvergadering.

5. Bepaal je communicatiestrategie

Om dit project echt te doen slagen heb je heel veel helpende handen nodig en is het essentieel dat je van bij het begin over het project communiceert.
We geven advies om tot een goede communicatiestrategie te komen.

6. Inventariseer mogelijke helpers en leg engagementen vast

Hou een gedetailleerde lijst bij van mogelijke helpers en hun talenten. Informeer hen duidelijk over de volgende stappen en maak duidelijk dat je hen ten gepaste tijde zal aanspreken.

7. Betrek het volledige schoolteam

Het is essentieel om bij elke stap het volledige team goed te informeren en hen de kans te bieden input te geven.

8. Betrek alle leerlingen

Doe dit ook doorheen het volledige proces. Je kan ze vooraf op een actieve manier bevragen over hun wensen. Ze kunnen helpen bij de realisatie en met het beheer en de nazorg.

9. Betrek de ouders

Ook de ouders zijn belangrijke partners. Je kan ze betrekken aan de hand van een ouderinfoavond, bij de uitvoering en het onderhoud, ... Ook de ouderraad kan een belangrijke rol spelen.

10. Denk na over educatieve kansen

De natuur biedt veel educatieve kansen. Ga op zoek naar hoe je kan leren in en door een groene omgeving. In een workshop Outdoor Education gaan we aan de slag met het leerkrachtenteam en nemen we iedereen mee in de mogelijkheden van buitenleseducatie.

11. Ontwerpen en plannen

De werkgroep zit samen met een landschapsarchitect om in 4 sessies een plan* te ontwerpen.
Sessie 1: terreinbezoek
Sessie 2: co creatief ontwerpen
Sessie 3: voorstelling en bespreken definitieve ontwerpschets
Sessie 4: ruwe fasering van de realisatie

12. Toets het plan aan de visie

Komt het plan overeen met de vooraf opgestelde visie?

13. Visualiseer en communiceer het plan

Zorg dat iedereen weet dat het plan bestaat.

14. Maak een actieplan op met timing

Inventariseer elk 'item' dat moet aangepakt worden. Faseer. Maak een schatting van benodigdheden. Wijs een budget toe en denk na over hoe jullie concreet tot actie willen overgaan.

15. Bekijk de financiële mogelijkheden

Ga op zoek naar partners en sponsors. Bekijk mogelijke subsidies en denk na over inzamelacties.

16. Activeer je partners voor de uitvoering

Organiseer werkdagen met concrete opdrachten waarop je specifieke mensen uitnodigt op basis van hun talent.
Zorg voor sfeer en gezelligheid.

17. Realiseer de klimaatgezonde speelplaats

Werk alles uit en realiseer het plan. We ondersteunen jullie aan de hand van enkele praktische workshops.

18. Open de nieuwe speel- en leerplaats

Zorg voor een feestelijk opening met alle helpers, leerkrachten, leerlingen, ouders, sponsors, pers, ...

19. Stel een beheerplan en risicoanalyse op

Denk na over mogelijke risico's en oplossingen aan de hand van een risicoanalyse (voor eerste ingebruikname).
Stel een beheerplan op waarin je omschrijft wie wanneer wat onderhoudt.
Organiseer werkdagen en vraag hulp van externen.

20. Veranker het educatief gebruik

Leer in maar vooral door de natuur want buiten leren is meer dan leren in een buitenklas. Koppel de lessen wiskunde, frans, fysica, ... aan de groene omgeving. Leer ervaringsgericht! De speelplaats wordt een heus openlucht klaslokaal.

informer

visie en bevr

educatief gebruik

ontwerp

uitvoering

nazorg

educatief gebruik

Workshops Klimaatgezonde speelplaatsen

Essentiële workshops (inbegrepen in het 20 stappenplan)

50 tinten groen

Onze workshopbegeleider inspireert het volledige team tijdens een 1,5 uur durende workshop. We staan stil bij enkele kansen en valkuilen en bieden meteen een antwoord op eventuele bezorgdheden. We tonen 50 inspirerende voorbeelden die de blikken zeker zullen verruimen.

Speelplaatsvisie

We helpen je met het ontwikkelen en uitschrijven van een doordachte speelplaatsvisie.

Deze visie wordt vertaald in een bruikbare concrete elementen die we zullen gebruiken als basis voor het verder verloop van het traject en het praatplan.

Werksessies Ontwerpen en plannen

Op basis van de input uit de participatiemomenten met het team, de leerlingen en de ouders kijken we wat mogelijk is op jullie school.

Na een terreinbezoek maken we samen met jullie een eerste schets die de expert/landschapsarchitect verder uitwerkt.

Na een terugkoppelmoment wordt de definitieve versie afgeklopt.

Dit houdt in:

- ontwerpschets op schaal
- beplantingssuggesties voor elke zone
- referentiebeelden

Tenslotte werken we samen de fasering voor de realisatie uit.

Educatief gebruik van de buitenruimte

Gedurende een halve dag dompelen we het volledige team onder in de mogelijkheden van buitenleseducatie.

Beheer

We overlopen het plan en staan stil bij welk beheer voor welk element van de nieuwe speelplaats nodig is. We geven jullie een houvast om de speelplaats duurzaam te beheren.

Plantactie

Een bloemenweide inzaaien, een houtkant aanplanten, een geveltuintje installeren: jullie zorgen voor de helpende handen en de planten. Wij zorgen voor de expertise.

Daarnaast maken we samen en op basis van het plan met u een keuze uit onderstaande workshops (gemiddeld 3-6 workshops per school)

Reliëf

We geven advies en tips voor een goede voorbereiding en begeleiden de uitvoering van reliëfwijzigingen.

Wilgenconstructies

Onze wilgenbouwer komt jullie helpen met het bouwen van een wilgenhut. Wij voorzien zowel de lesgever als de nodige materialen. Jullie voorzien een aantal enthousiaste volwassenen en leerlingen om te helpen.

De wonderde wereld van de bij

Welke bijen leven er in België? Hoe zien ze eruit? Zijn wespen ook bijen? Wat eten ze en hoe wonen ze? Wat betekenen bijen voor ons? En wat kunnen wij voor de bijen betekenen?

Via foto's en didactisch materiaal gaat de bijenwereld voor kinderen van 3de kleuter tot 6de leerjaar open. Eventueel aangevuld met doe-opdrachten: zaadbommen maken, groeipapier scheppen of een insectenhotel vullen!

Onkruid bestaat niet

Wat betekent "on-kruid" voor de natuur, de biodiversiteit en voor ons?

In deze workshop gaan we op zoek naar wat er in de schoolomgeving groeit en waarom. We leren dat planten heel wat verschillende functies kunnen hebben. En dat ze het waard zijn om er te zijn. Meer nog, afhankelijk van het seizoen, gaan we er ook mee aan de slag: een provertje, een zelfgemaakte toverzalf...

Leeftijd: 3de tot 6de leerjaar.

Pluk, proef en geniet

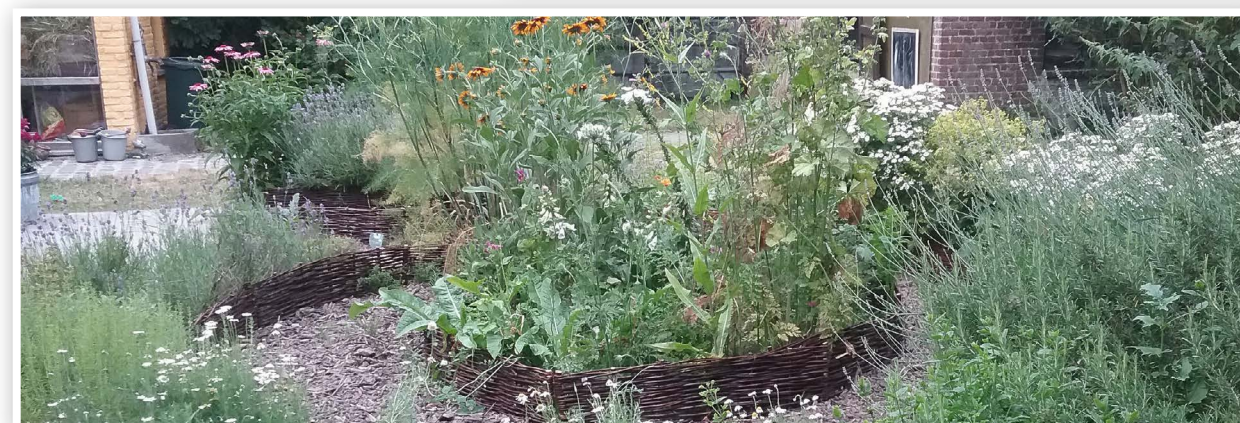
Wist je dat madeliefjes eetbaar zijn? Of dat je van paardenbloemen heerlijke confituur kan maken? En dan heb je nog geen distelsap geproefd!

Veel bloemen en planten die we tegenwoordig onkruid noemen, zijn eigenlijk heel gezond en – mits de juiste bereiding – erg lekker. In deze workshop nemen we je mee op een wildplukwandeling in en rond je school. Je leert verschillende kruiden herkennen, welke eetbaar zijn en hoe je ze kan verwerken tot heerlijk hapje of sapje.

Workshop voor maximum 10 leerkrachten van kleuter en/of lager.

Traject Schoolmoestuin

In dit jaartraject begeleiden we jullie in het opstarten en onderhouden van een moestuin op school. We inspireren jullie, doen een bodemanalyse, maken een teeltplan op en werken samen met de leerlingen 10 lessen (ongeveer elke maand) rond het planten, verzorgen, oogsten en verwerken van groenten en fruit.

Buitenkeuken

Tijdens een verkennend bezoek werken we samen met jullie een ruw idee voor de keuken uit. Er wordt een materiaallijst opgemaakt. Nadat die verzameld is, bouwen we in een dag tijd een fantastische buitenkeuken.

Losse materialen

Ontdek het verhaal van 'losse materialen' of de meerwaarde van het spelen met losse en natuurlijke materialen. Materiaal dat kinderen zelf invullen, vastpakken, verzamelen, verplaatsen en ontdekken, omdat een speelplaats nooit 'af' is.

Losse materialen maakt kinderen architect van hun eigen speelomgeving en zet hen aan het stuur van hun eigen spel. Deze studiedag voor het team opent de blikken, verkent de kansen, geeft antwoorden en doet zin krijgen.

Op vraag van meerdere scholen of gemeentebesturen organiseren we graag ook grotere activiteiten op jouw school.

(voorwaarde = studiedag staat open voor externen)

- Inspiratietocht langs klimaatgezonde speelplaatsen per fiets of met de bus
- Studiedagen rond outdoor education
- Infodag rond veiligheid
- Vorming 'losse materialen'
- ...

Provincie Oost-Vlaanderen ondersteunt aan de hand van :

- inspirerende documenten
plantengids, tips voor ouderparticipatie, fotokoffer, inspiratiekoffer, ...
- begeleiding door MOS begeleiders en experts van NME-dienst en externen
- workshops op maat van jullie school

We kiezen er uitdrukkelijk voor om geen geldelijke subsidies te geven omdat we geloven dat scholen veel meer hebben aan procesbegeleiding, ondersteuning en ontzorging.

Het 20-stappenplan zet in op het eigenaarschap van de school en de duurzaamheid van het project. Bovendien wordt het sociaal weefsel rond de school versterkt door het betrekken van de ouders, buurt, verenigingen, ...

We geloven sterk in het kosten reducerend effect van deze aanpak.

Natuurlijk kan het dat voor bepaalde grote werken financiële middelen nodig zijn. We maken je graag wegwijs in de verschillende mogelijke subsidiekanalen.

Alles nog eens op een rijtje:

Wat mag je verwachten van provincie Oost-Vlaanderen:

- trajectbegeleiding volgens het 20-stappenplan op maat van de school
- een aantal workshops op de school (inbegrepen in het traject, georganiseerd en gefinancierd door de Provincie)
- een aantal mogelijke bijkomende workshops op maat
- opvolging en begeleiding van de vergaderingen met de werkgroep
- ondersteunend materiaal: brochure 'plantengids', loupepotjes, inspiratiekoffer, fotokoffer, plan op groot formaat...

Wat verwachten we van de school:

- de school realiseert meer biodiversiteit op het schooldomein
- de school legt een klimaatgezonde speelplaats aan
- de school staat open voor een 'totaal' aanpak: het volledige schooldomein wordt in kaart gebracht met een ruime blik op de mogelijkheden met de buurt(verengingen)
- de school verbreedt het sociaal weefsel rond de school
- educatief gebruik van de buitenruimte
- het schoolteam verhoogt het welbevinden en de verbondenheid van leerlingen en leerkrachten
- de school werkt aan breed gedragen visie/draagvlak
- de school doorloopt een participatief proces
- minimale tijdsinvestering:
  - 2x een personeelsvergadering van anderhalf uur
  - pedagogische studiedag van 3u
  - 4x vergadering met de werkgroep o.a. sessie 'opmaak vlekkenplan' (per vergadering: 2u)

Wat zit niet in het project inbegrepen:

- een gedetailleerd technisch plan, uitvoeringsdossier of bestek
- een gedetailleerde berekening van het kostenplaatje

